



Eiweet
monitor

Versie: September 2023

Copyright: Green Protein Alliance & Proveg Nederland

Introductie

De Nederlandse overheid heeft in maart 2022 een doel gesteld voor de eiwittransitie: niet later dan in 2030 moet de verhouding tussen geconsumeerde plantaardige en dierlijke eiwitten hetzelfde zijn zoals Nederland die in 1950 kende: 50% uit dierlijke bronnen en 50% uit plantaardige bronnen (Staghouwer, 2022). Deze verhouding is in lijn met de Richtlijnen Gezonde Voeding, onderbouwd in het brondocument Naar een Meer Plantaardig Voedselpatroon van het Voedingscentrum. Volgens de meest recente Voedselconsumptiepeiling van het RIVM bestaat de eiwitverhouding in het gemiddelde Nederlandse dieet voor 58% uit dierlijke eiwitten en 42% uit plantaardige eiwitten¹. Om de 50-50 doelstelling te halen in 2030, moet een grote groep consumenten geholpen worden om vaker voor plantaardig te kiezen.

Supermarkten spelen een belangrijke rol in deze eiwittransitie. 70% van het voedsel dat Nederlanders consumeren is afkomstig uit de supermarkt (Rabobank, 2019). Om te weten hoe de supermarkten bijdragen aan deze transitie is het belangrijk om inzicht te hebben in de hoeveelheid eiwitten die verkocht worden en de verhouding tussen de dierlijke en plantaardige eiwitten.

Op initiatief van de Green Protein Alliance (GPA) in samenwerking met ProVeg Nederland en de Nederlandse supermarkten, is de Eiweet monitor ontwikkeld, met inbreng van experts van Natuur&Milieu en Questionmark.

De Eiweet monitor biedt uitkomst, bestaande uit 2 onderdelen:

1. Een geharmoniseerde methodiek voor supermarkten om het absolute volume eiwitten en de verhouding tussen plantaardig en dierlijk eiwitten in hun verkopen vast te stellen en te monitoren over een tijdsperiode;
2. Een lopende projectgroep bestaande uit deelnemende supermarkten, de GPA en ProVeg om ervaringen te delen, gezamenlijke doelen te stellen, de methode door te ontwikkelen en samen de bijdrage aan het 50-50 doel te maximaliseren.

De Eiweet monitor creëert een gelijk speelveld voor alle supermarktketens. Op landelijk niveau kunnen de uitkomsten van alle supermarkten gezamenlijk door de overheid gebruikt worden om de voortgang richting de 50-50 doelstelling te monitoren. Voor individuele supermarktketens biedt de Eiweet monitor handelingsperspectief: data over de eiwitverhoudingen op productcategorieniveau biedt kansen om gericht het aandeel plantaardig te verhogen en dierlijk te reduceren. De monitor geeft supermarktketens tevens de mogelijkheid zich te manifesteren als formule die waarde hecht aan transparantie en zich aantoonbaar inzet voor een duurzamere maatschappij. De Eiweet monitor is een leidraad om in gesprek te blijven met elkaar en samen de transitie naar een plantaardiger eetpatroon te versnellen.

Bronnen:

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/kst-31532-271.html>

² <https://www.wateetnederland.nl/resultaten/richtlijnen/plantaardig-eiwit>

³ <https://www.rabobank.nl/bedrijven/cijfers-en-trends/food/supermarkten/>

Het ontwikkelen van een gemeenschappelijke meetmethode is niet eenvoudig. Met de inzet van meerdere supermarktketens, experts van Natuur&Milieu en Questionmark en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is het gelukt om een methodiek te ontwikkelen die wordt gesteund door zowel de supermarkten als het maatschappelijk middenveld. Om de Eiweet monitor toegankelijk te maken voor alle supermarktketens, is ervoor gekozen om de methodiek op te delen in verschillende fasen.

Het uitgangspunt van de methodiek is dat wordt toegewerkt naar een datasysteem waar voor elk product data over het eiwitgehalte beschikbaar is. Waar dat nog niet het geval is, kan gebruik worden gemaakt van algemene data op (sub)categorie niveau op basis van de NEVO-tabel. De methodiek is zo opgebouwd dat, wanneer nog niet voor elk product het eiwitgehalte beschikbaar is, een supermarkt met de meting kan starten en wordt begeleid in het proces om de kwaliteit van de data te verbeteren.

De eerste fase omvat een meting op (sub)categorie niveau waarin wordt gewerkt met zowel data op productniveau als data uit de NEVO-tabel. In de tweede fase wordt het eiwitgehalte op productniveau vastgesteld op basis van het eiwitpercentage vermeld op de voedingswaardedeclaratie. De productcategorieën en subcategorieën worden ingedeeld in een groep op basis van de oorsprong van de aanwezige eiwitten. Producten die uitsluitend bestaan uit plantaardige eiwitten én belangrijk zijn voor de eiwittransitie vallen in de groep 'plantaardig-core'. Alle andere producten met uitsluitend plantaardige eiwitten vallen in de groep 'plantaardig niet-core'. Producten met zowel dierlijke als plantaardige eiwitten vallen in de groep 'dierlijk-plantaardig combi' en producten waarvan de eiwitten uit vrijwel alleen dierlijke bronnen afkomstig zijn, vallen in de groep 'dierlijk-core'. Op basis van deze 4 groepen wordt de eiwitverhouding berekend.

Uit de pilotmeting¹ is gebleken dat alle supermarkten al enige data beschikbaar hebben over het eiwitgehalte van een uiteenlopend aantal producten. De NEVO-tabel wordt alleen gebruikt als de data niet beschikbaar is. Per fase krijgt de methodiek een steeds verdere verdieping en wordt het beeld accurater. De indicator is zo ingericht dat de nulmeting vergeleken kan worden met de doorontwikkeling over verschillende jaren.

Mede mogelijk gemaakt door
Green Protein Alliance en ProVeg



met expertise van Questionmark & Natuur&Milieu,

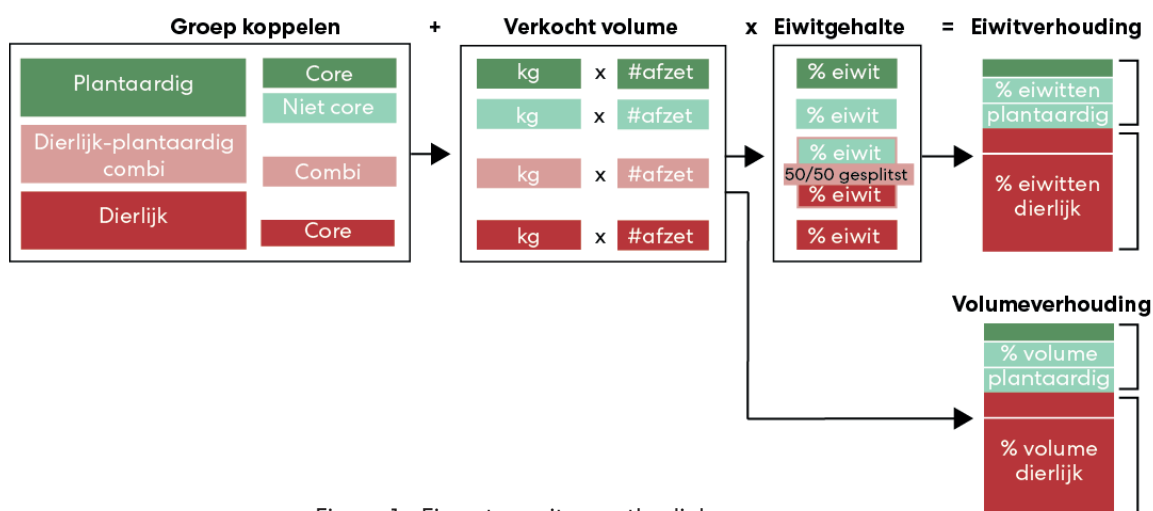
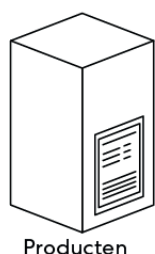


¹ De pilotmeting vond plaats in de periode mei 2023 - juli 2023 en supermarkten Albert Heijn, Aldi, Dirk, Ekoplaza, Jumbo en Lidl hebben hieraan deelgenomen. De resultaten zijn gebruikt om de methode te optimaliseren.

Methodiek

De Eiweet methodiek meet het volume verkochte dierlijke en plantaardige producten en berekent op basis van deze volumes de verhouding van enkel de kilogrammen eiwit van de producten. Uitsluitend humane levensmiddelen vallen binnen de scope van de methodiek. De meting wordt gedaan op de verkoopdata van een vooraf bepaalde periode (bijvoorbeeld per kalenderjaar). De Eiweet methodiek bestaat uit een aantal stappen die hieronder worden toegelicht.

1. Groep koppelen aan product of aan productcategorie
2. Verkochte kilogrammen totaal & kilogrammen eiwit berekenen
3. Verhouding vaststellen
4. Rapporteren



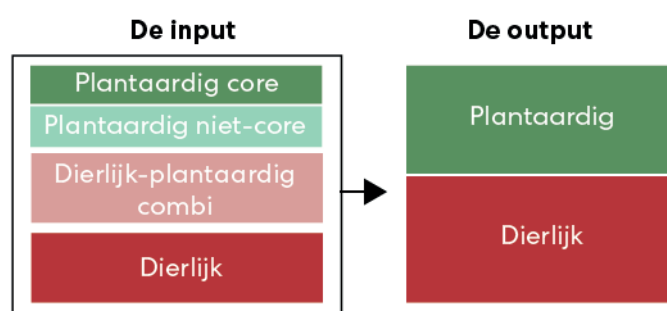
Figuur 1 - Eiweet monitor methodiek

1. Groep koppelen aan productcategorie

Groepen

De Eiweet methodiek onderscheidt vier groepen om tot een uiteindelijke verhouding tussen de kilogrammen verkochte dierlijke en plantaardige eiwitten te komen. De groepen zijn als volgt: 'plantaardig core', 'plantaardige niet-core', 'dierlijk-plantaardig combi', en 'dierlijk core'. Figuur 2 toont de groepen en hoe deze zich verhouden tot de verhoudingen eiwitten.

De core groepen bestaan uit producten die uit veel eiwitten bestaan en/of significant bijdragen aan de eiwittransitie. Producten die vallen onder 'dierlijk core' zijn producten die uitsluitend uit dierlijke ingrediënten bestaan of waar de eiwitten aanwezig in het product vrijwel uitsluitend uit dierlijke bronnen komen. De groep 'plantaardig core' omvat producten met eiwitten uit uitsluitend plantaardige bronnen én die als vervanging voor producten met dierlijke eiwitten gebruikt worden. Dit zijn bijvoorbeeld peulvruchten, noten, plantaardige vleesvervangers, maar ook hummus omdat dit product van kikkererwten is gemaakt. Vleesvervangers op basis van zuivel of met kippenei-eiwit vallen niet in deze groep, omdat de eiwitten niet uitsluitend plantaardig zijn.



Figuur 2 - Opbouw groepen

Figuur 3 geeft een globale indicatie van de productcategorieën die vallen onder 'core'. In bijlage 1 wordt een uitgebreide koppeling gemaakt met de passende groep per productcategorie.

De groep 'plantaardig niet-core' bestaat uit producten die uitsluitend uit eiwitten uit plantaardige bronnen bestaan, maar die niet direct bijdragen aan de eiwittransitie. Voorbeelden zijn fruit, rijst, brood of groente zoals een bos wortelen.

De groep 'dierlijk-plantaardig combi' bestaat uit producten die zowel dierlijke als plantaardige eiwitten bevatten, zoals maaltijden of samengestelde producten. Voorbeelden zijn een linsensalade met kip, een appeltaart met kippenei of een kant-en-klare lasagne bolognese met dierlijk gehakt en kaas. In de huidige datasystemen waar supermarkten mee werken, is het nog niet mogelijk om het eiwitgehalte van een product op te splitsen in het aandeel dat afkomstig is uit dierlijke en plantaardige bronnen. Daarom worden deze producten in de 'dierlijk-plantaardig combi' groep geplaatst. Totdat deze data beschikbaar is, wordt aangenomen dat 50% van de eiwitten afkomstig is uit dierlijke bronnen en 50% uit plantaardige bronnen.

Productcategorieën

De groepen 'dierlijk-core', plantaardig-core, 'plantaardig niet-core' en 'dierlijk-plantaardig combi' zijn gekoppeld aan productcategorieën. De indeling van de productcategorieën is gebaseerd op de indeling van het RIVM, de NEVO-tabel, de wensen van supermarkten en de inbreng van experts. De indeling is waar mogelijk afgestemd met Wageningen University & Research. In bijlage 2 staat een toelichting met betrekking tot de groepen, gebruikte definities en een overzicht van de productcategorieën.



Figuur 3 - Globale verdeling productcategorieën

Om de eerste stap van de implementatie van de Eiweet methodiek te voltooien dienen in het datasysteem van de supermarkt de groepen aan producten of volledige productcategorieën te worden gekoppeld. Vleesvervangers krijgen bijvoorbeeld een tag 'plantaardig core' en rijst een tag 'plantaardig niet-core'. Kipfilet krijg een tag 'dierlijk-core' en een pizza met vlees of kaas de tag 'dierlijk-plantaardig combi'.

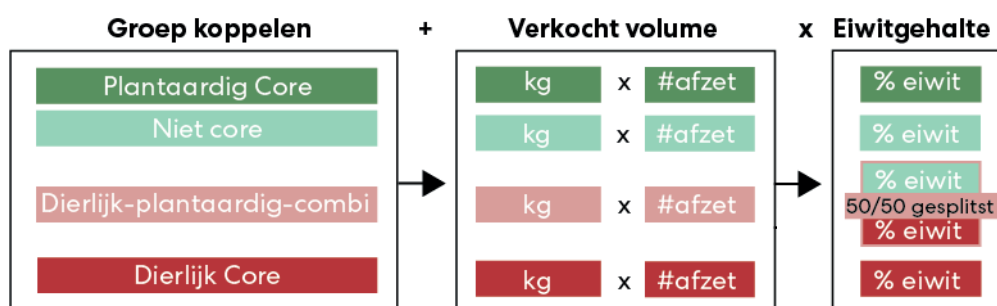
2. Verkochte kilogram totaal & kilogram eiwit berekenen

De volgende stap is het berekenen van het totale volume van de verkochte producten per groep. Dit wordt berekend als het gewicht per product vermenigvuldigd met het aantal afgezette producten. Vervolgens wordt het aandeel eiwitten in kilogrammen van de totale afzet per product berekend en per groep opgeteld. Hierbij wordt dus gekeken naar het percentage eiwit per product vermenigvuldigd met het eerder berekende volume. Figuur 4 laat de berekening zien. Hier kan een supermarkt twee methodes hanteren:

1. Eiwitgehalte berekenen aan de hand van de voedingswaardedeclaratie: Op de voedingswaardedeclaratie staat het aantal gram eiwit per 100 gram vermeld. Deze data worden gebruikt om het eiwitgehalte per product vast te stellen.
2. Eiwitgehalte berekenen aan de hand van de NEVO tabel: Als deze data niet beschikbaar zijn kan het eiwitgehalte per product of per productcategorie worden geschat aan de hand van de NEVO-tabel¹. In bijlage 3 staat beschreven hoe de NEVO-tabel gebruikt kan worden om het eiwitgehalte te schatten.

Fase 1 en fase 2

In de eerste fase is nog niet voor elk product het eiwitgehalte volgens de voedingswaardedeclaratie beschikbaar. Een supermarkt gebruikt waar deze data ontbreekt de informatie van de NEVO-tabel. In de tweede fase is voor elk product het eiwitgehalte beschikbaar en wordt de NEVO-tabel niet meer gebruikt.

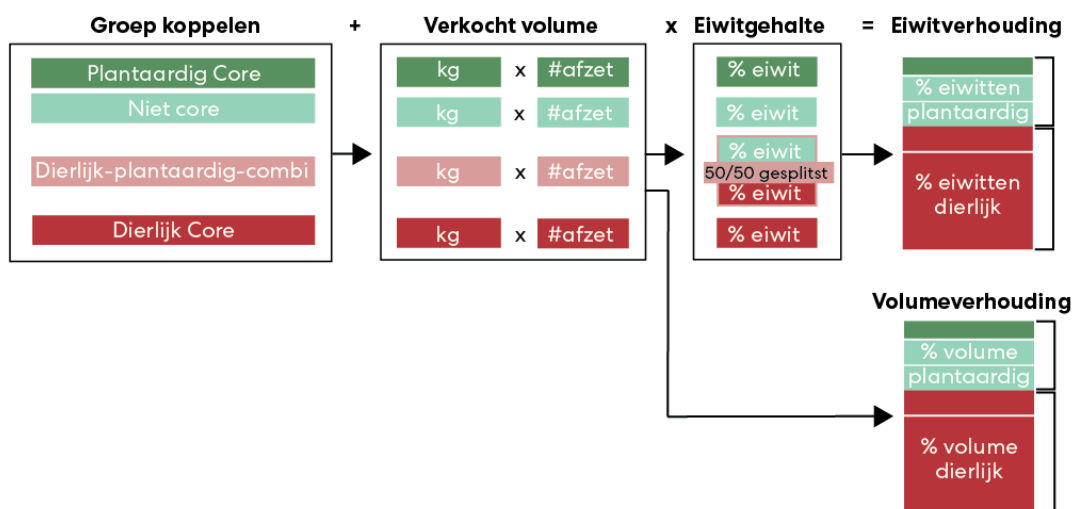


Figuur 4 - Eiwit gehalte berekening

¹ het eiwitpercentage op basis van de NEVO-tabel is minder accuraat, omdat het om een gemiddeld percentage per type product gaat. Het advies aan de supermarkt is om te investeren in een datasysteem waar informatie over het eiwitgehalte volgens de voedingswaardedeclaratie beschikbaar is voor elk product.

3. Verhouding vaststellen

Als het aantal kilogram verkochte eiwitten per groep is vastgesteld, kan de verhouding berekend worden. De verhouding tussen de eiwitvolumes van de groepen wordt apart berekend. In een eindverhouding tussen dierlijk en plantaardig worden de groepen samengevoegd. 'plantaardig core' en 'plantaardig niet-core' vormen samen met 50% van 'dierlijk-plantaardig-combi' het aandeel plantaardig. 'Dierlijk core' en de andere 50% van 'dierlijk-plantaardig combi' vormen samen het aandeel dierlijk. Zo wordt de verhouding van het totaalvolume en de verhouding van het eiwitvolume tussen plantaardig (groen) en dierlijk (rood) vastgesteld.



Figuur 5 - Verkochte eiwit berekening en verhouding

4. Rapportage

De laatste stap van de Eiweet monitor is het rapporteren. De deelnemende supermarkten ontvangen een Eiweet rapportageformulier en delen met de GPA en ProVeg de totaalvolumes en eiwitvolumes per groep. De GPA en ProVeg voegen vervolgens alle rapportages samen tot een landelijke Eiweet monitor voor supermarkten.

Publicatie

In 2024 publiceren de GPA en ProVeg een nulmeting op nationaal niveau: de verhouding van het totaalvolume dierlijk/plantaardig en de eiwitverhouding dierlijk/plantaardig die verkocht is in Nederlandse supermarkten. Deze cijfers worden gedeeld met het Ministerie van LNV. De publicatie van nationale cijfers wordt jaarlijks herhaald. De resultaten van de Eiweet monitor van individuele supermarkten worden door de GPA en ProVeg niet gepubliceerd. Het initiatief voor publicatie ligt bij supermarkten zelf.